

Історія української церкви і шлях до автокефалії в новітній літературі

(Корисні публікації)

Відправна точка

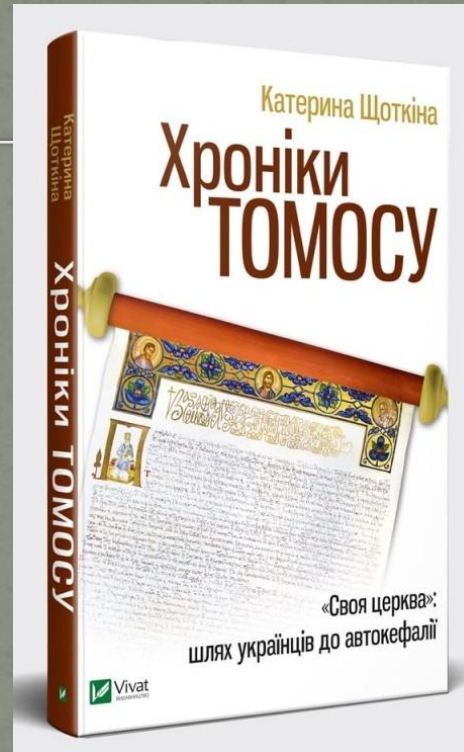
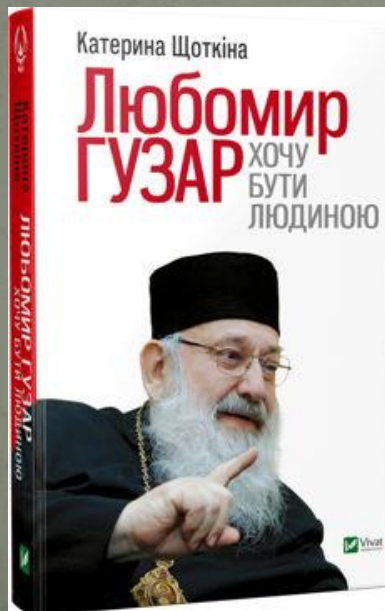
6 січня 2019 р. об'єднана Православна Церква України отримала від Вселенської патріархії Томос на автокефалію, тобто повну цілковиту самостійність у своєму управлінні.

Томос (грец. τόμος) – указ синоду і/або глави помісної православної церкви з важливих питань церковного устрою або віровчення; останнім часом найчастіше стосується рішення церкви-матері про надання автокефалії новій помісній церкві.

Автокефалія (ст.грец. αὐτοκεφαλία) – самостійність помісної церкви, адміністративно незалежної від інших православних церков, але єдиної з ними канонічно.

Катерина Паньо (Щоткіна)

Українська письменниця, публіцистка, що спеціалізується на темах релігії. Перша лауреатка журналістської премії імені Кароля Войтили (2011).

Щоткіна К. Хроніки Томосу. Харків: Віват, 2019. 304 с.

Зміст

Вступ.....	5
Що таке автокефалія і як вона стала «мрією українського народу».....	8
Національна ідея та ідея «національної церкви».....	39
Церква СРСР.....	76
Автокефальний рух доби Незалежності: романтики й прагматики.....	92
Церковний проект патріарха Філарета.....	108
Українська церква на великій шахівниці християнської геополітики.....	253

«Автокефальний рух доби Незалежності: романтики й прагматики»

Члени Українського культурологічного клубу та Комітету відродження УАПЦ. На передньому плані – Леонід Мілявський, Лариса Лохвицька, Інна Чернявська, Сергій Набока . 1989 р.

Члени Комітету відродження Української Автокефальної Православної Церкви (УАПЦ). 1989 р.

Патріарх Мстислав
1990 р.

Першоієрарх
нововідродженої
у 1990 р. УАПЦ

«Церковний проект патріарха Філарета»

Патріарх Філарет

ий церковний вестник» № 21

Собор Української Православної Церкви

С 1 по 3 ноября 1991 года в Киево-Печерской Лавре под председательством митрополита Киевского и всея Украины состоялся Собор Украинской Православной Церкви. Принимавшие в нем участие иерархи, клирики и миряне Православной Церкви

суждение по и жизни в ле приобре- нового ста- тосударства. оборе опре- я призыв к конфессий но при ре- росов и не христиан- овременного

ловиях строгого соблюдения священных канонів и сохранения апостольской преемственности при архиерейских хиротониях».

На Соборе были приняты также «определения по вопросу полной самостоятельности Украинской Православной Церкви». В принятом в связи с этим обращении к Святейшему Патриарху Московскому и всея Руси Алексию II содержится просьба «даровать Украинской Православной Церкви полную каноническую самостоятельность, т. е. автокефалию, содействовать признанию Украинской Православной Церкви всеми Поместными Церквами как равноправной Церкви-Сестры».

На Соборе были также рассмотрены некоторые другие вопросы внутренней жизни Украинской Православной Церкви.

Обращаясь к пастырям и мирянам, уклонившимся в автокефальный раскол, члены Собора подчеркивают, что «раскол может быть ликвидирован только в ус-

© zhyty.blogspot.com

Українська Православна Церква

Київський Патріархат

Володимирський собор

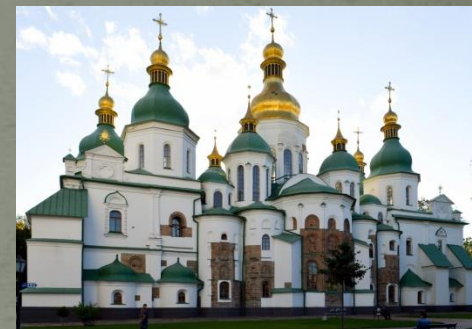
«Українська церква на великій шахівниці християнської геополітики»

“Питання автокефалії – питання української нацбезпеки. Це – питання української державності. Ми здобуваємо духовну незалежність, яку можна порівняти із здобуттям незалежності політичної.”

Президент України Петро Порошенко

Свято-Троїцький
Іонинський монастир

Софійський собор

Об'єднавчий Собор у Києві 15 грудня 2018 р.

Митрополит Єпіфаній
і патріарх Варфоломій I

«Українська церква: шлях до автокефалії». Київ: Дух і літера, 2018. 672 с.

З 1998 року – референт митрополита Київського і всієї України Володимира (Сабодана), з 2006 до 2014 року – його секретар.

Закінчив Московську духовну семінарію та Київську духовну академію. Історик церкви. Має вчений ступінь кандидата богослов'я.

У 2002 році у Київській Духовній Академії захистив дисертацію: «Православ'я в посттоталітарній Україні (віхи історії)»

«Автокефалія заради єдності», «Українська автокефалія як моральний виклик» ...

ЗМІСТ

5	ПРО КАНОНІЧНИЙ СТАТУС: Статті та доповіді
6	УКРАЇНЬСЬКА АВТОКЕФАЛІЯ ЯК МОРАЛЬНИЙ ВИКЛИК
7	Чому автокефалія?
11	Чому саме зараз?
17	Чому від Вселенського
24	КИЇВСЬКА ІДЕЯ ТА УКРА
24	Українська автокефалія
28	Боротьба за Київську с
34	Київська ідея і новий «
40	АВТОКЕФАЛІЯ ЗАРАДИ Є
40	Формат майбутньої авт
44	Спосіб встановлення а проголошення
53	Можлива мінімізація п Православною Церквою
58	ДО ПИТАННЯ ПРО МОЖЛИВІ СПІЛКУВАННЯ З КОНСТАНТИ
66	І ЗНОВУ ПРО РОЗРИВ СПІЛК
76	ПРО НЕЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇН
86	ПРО МОВУ ЦЕРКВИ
86	Концепція священної П'ятидесятниці

УКРАЇНЬСЬКА АВТОКЕФАЛІЯ ЯК МОРАЛЬНИЙ ВИКЛИК

Початок цьогорічної «автокефальної» кампанії застав мене за письмовим столом. А саме за фінальною редакцією моєї книги «Українська Церква на шляху до автокефалії». Тексти, що увійшли до цієї книги, готувалися не один рік, а наприкінці розміщено документи, які стосуються історії самопроголошення автокефалії в 1919–1925 роках.

330

Частина II

ДРУГА (ПОЛІТИЧНА) СПРОБА ПРОГОЛОСИТИ АВТОКЕФАЛІЮ

1. Державна автокефалія 330

2. Спроби утворення українського церковного синоду 336

3. Переговори з Константинополем 347

Причому ризику, які не що, проаналізувати українських лідерів, я зрозумію ності нашої І

358

Частина III

СПРОБА ТРЕТЯ: РЕВОЛЮЦІЙНА

1. Автокефалія другої ВПЦР (від 5-го травня 1920 р.) 358

2. Боротьба за формат автокефалії та Собор 1921 р. 369

3. «Всенародна висвята» та концепт «народної Церкви» 374

Чому автокефалія?

7

ЧОМУ АВТОКЕФАЛІЯ?

З погляду канонічного права, автокефалія — це питання ознаки самої православної Церкви. Це питання, яке стосується самої Церкви, а не її частини.

283

Частина I

БОРТЬБА ЗА ПРОГОЛОШЕННЯ АВТОКЕФАЛІЇ. СПРОБА ПЕРША (СОБОРНА): ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ СОБОР 1918 РОКУ

1. Боротьба за скликання Собору 285

2. Протистояння між «українофілами» та «москвофілами» 289

3. Соборність vs партійність 295

4. Положення про Вище Управління Православної Церкви в Україні

5. Між Києвом та Москвою: розподіл канонічних повноважень

політичний характер. Причинний характер. Причинний характер. Причини цієї церковної практики процеси — це далеко не все, що від автономну) Церкву від Церкви вкладом тут може бути УПЦ, якою «незалежною і самостійною», причому з «правами широкими» і потім лише благословляється і всієї Русі. Але досить по-

«Обґрунтування української автокефалії та українізація – центральні питання суперечки між православними церквами в Україні» (С.27)

Ще митрополит Антоній (Храповицький) висував міфологічні контраргументи проти самостійності Української церкви:

- 1) Автокефалія нібито є “шляхом до унії”;
- 2) Що українська мова “мова базарна”, не здатна вмістити істин християнського богослов'я.

Митрополит Запорізький і Мелітопольський Лука (Коваленко) на Синоді РПЦ у Мінську (2018 р.) проголосував за розрив стосунків із Вселенською патріархією

Священник Анатолій Ревтов

Священник УПЦ МП із Запоріжжя Анатолій Ревтов покинув єпархію через заборону йому розмовляти українською мовою URL: <https://zaxid.net/news/>

Елладська церква проголосила незалежність від Константинопольського патріархату у першій половині XIX ст.

Автокефалія Елладської церкви:

- 1) збіглася з переорієнтацією Греції з Євразії на Європу;
- 2) проголошена після перемоги національно-визвольної революції 1821 року, у стані «гібридної» війни з Туреччиною (на території якої перебував Вселенський Патріарх);
- 3) була політично мотивованою новоствореною грецькою державою — ініційована грецьким національним зібранням та проголошена 23 липня 1833 року декларацією «Короля греків» Оттона I.

Кафедральний собор
Благовіщення
Пресвятої Богородиці у
Афінах

1850 р. Священний
Синод Вселенського
Патріарха видав
Томос, яким надав
законну автокефалію
Православній Церкві
у грецькій державі

Юрисдикції православних церков на
території Греції. Елладська,
Константинопольська, Афон, Критська

«Автокефалія заради єдності», «Українська автокефалія як моральний виклик» ...

ЗМІСТ

5	ПРО КАНОНІЧНИЙ СТАТУС: Статті та доповіді
6	УКРАЇНЬСЬКА АВТОКЕФАЛІЯ ЯК МОРАЛЬНИЙ ВИКЛИК
7	Чому автокефалія?
11	Чому саме зараз?
17	Чому від Вселенського
24	КИЇВСЬКА ІДЕЯ ТА УКРА
24	Українська автокефалія
28	Боротьба за Київську с
34	Київська ідея і новий «
40	АВТОКЕФАЛІЯ ЗАРАДИ €
40	Формат майбутньої авт
44	Спосіб встановлення а проголошення
53	Можлива мінімізація п Православною Церквою
58	ДО ПИТАННЯ ПРО МОЖЛИВІ СПІЛКУВАННЯ З КОНСТАНТИ
66	І ЗНОВУ ПРО РОЗРИВ СПІЛК
76	ПРО НЕЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇН
86	ПРО МОВУ ЦЕРКВИ
86	Концепція священної П'ятидесятниці

УКРАЇНЬСЬКА АВТОКЕФАЛІЯ ЯК МОРАЛЬНИЙ ВИКЛИК

Початок цьогорічної «автокефальної» кампанії застав мене за письмовим столом. А саме за фінальною редакцією моєї книги «Українська Церква на шляху до автокефалії». Тексти, що увійшли до цієї книги, готувалися не один рік, а наприкінці розміщено документи, які стосуються історії самопроголошення автокефалії в 1919–1925 роках.

330

Частина II

ДРУГА (ПОЛІТИЧНА) СПРОБА ПРОГОЛОСИТИ АВТОКЕФАЛІЮ

1. Державна автокефалія 330

2. Спроби утворення українського церковного синоду 336

3. Переговори з Константинополем 347

Частина III

СПРОБА ТРЕТЯ: РЕВОЛЮЦІЙНА

1. Автокефалія другої ВПЦР (від 5-го травня 1920 р.) 358

2. Боротьба за формат автокефалії та Собор 1921 р. 369

3. «Всенародна висвята» та концепт «народної Церкви» 374

Чому автокефалія?

7

ЧОМУ АВТОКЕФАЛІЯ?

З погляду канонічного права, автокефалія — це питання ознак самоавтономності і благодіє.

283

Частина I

БОРТЬБА ЗА ПРОГОЛОШЕННЯ АВТОКЕФАЛІЇ.
СПРОБА ПЕРША (СОБОРНА): ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ
СОБОР 1918 РОКУ

1. Боротьба за скликання Собору 285

2. Протистояння між «українофілами» та «москвофілами» 289

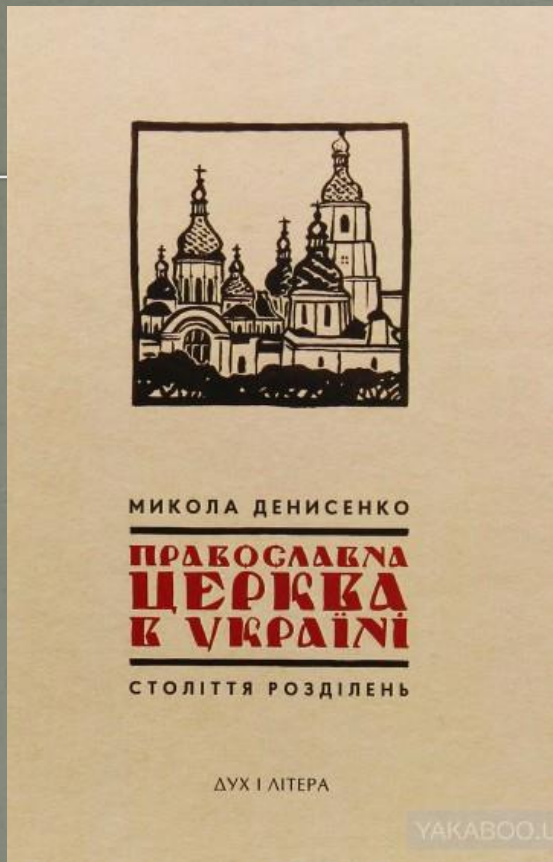
3. Соборність vs партійність 295

4. Положення про Вище Управління Православної Церкви в Україні

5. Між Києвом та Москвою: розподіл канонічних повноважень

літичний характер. Причинний церковній практиці процесу — це далеко не все, що від автономну) Церкву від Церкви вкладам тут може бути УПЦ, «незалежною і самостійною», причому з «правами ширпат УПЦ самостійно обирає і потім лише благословляєть-им і всієї Русі. Але досить по-

Микола Денисенко. Православна Церква в Україні: Століття розділень. Київ: «Дух і Літера», 2019. 376 с.

Професор богослов'я Університету Вальпараїсо (Індіана, США) диякон (з 2003 року) Микола Денисенко

Онук іммігрантів з України, випускник Свято-Володимирської православної богословської семінарії (2000) та Католицького університету Америки (доктор філософії, 2008). Спеціалізується на літургійному богослов'ї і православному християнстві, автор багатьох праць, зокрема з церковної історії.

Критики про книгу

Кирило Говорун - архімандрит Московського патріархату, який виступає в ролі незаангажованого експерта й публіциста у сфері церковної політики

Ця книга є обов'язковим читанням для всіх, хто хоче зрозуміти суть церковних і національних пошуків українців. І хоча вона зосереджена на церковній проблематиці, в ній висвітлюється ширше коло тем, включно з політичною та культурною історією українського народу в рідній землі та за її межами.

- Кирило Говорун, Університет Лойола-Мерімаунт (США)

Денисенко ясно подає історію Православної Церкви в Україні та діаспорі впродовж XX й початку XXI століття. Автор зсередини знає цю історію, що вкрай важливо для розуміння таких питань, як суперечки навколо автокефалії чи мови богослужіння. При цьому він послуговується критичним і науковим інструментарієм. Я не знаю рівнозначних досліджень англійською, російською, французькою чи навіть українською мовами.

- Антуан Аржаковський, Коледж Бернардинів (Франція)

Андрій Ферт - магістр історії, аспірант НУ «Кієво-Могилянська Академія», досліджує роль Православної церкви у конструюванні історичної пам'яті.

«Конкурентний наратив»: роздуми про книгу з історії православ'я в Україні у XX ст.

URL:

<http://uamoderna.com/event/fer-t-book-review>

Французький історик і фахівець з православної церкви Антуан Аржаковський

Проблематика: ключові події від 1917 до 2016 років

Розділ I

Перший автокефальний рух і створення УАПЦ (1917-1930)

Цей розділ розповідає історію спроб у відновленій Київській Митрополії на п Автокефальна Православна Церква 1921-1

ЗМІСТ

українського видання ...

Розділ III

Українська діаспора (Канада і США)

у цьому розділі розглянуто сподівання православних українців и здобути автокефалію й звільнитися від рхату та радянських переслідувань право- осередимося на аналізі діяльності та дум-

Розділ II

Православна Церква в Україні в роки Другої світової війни (1939-1945)

Розділ IV

Православна Церква в Україні під час «холодної війни» (1945-1988)

У цьому розділі розглядається життя Православної Церкви в Україні після Другої світової війни. Для нової доби в житті Православної Церкви в Україні характерні дві риси. Перша: ра-

авляє наступну ст ієнь в Українській ії та фігури. Він по славної Церкви, н ий періоди (1989

Розділ V

Православ'я в Україні: пізній радянський та пострадянський періоди (1989-2016 рр.)

Цей передостанній розділ присвячено неспокойному періоду 1989-2016 рр. в історії Православних Церков України. Він розпо- сться відродженням УАПЦ в 1989 та створенням Київського

Бібліографія

Резюме автора

«Я би хотів підсумувати роздумами над рішенням Патріарха Варфоломія і Синоду Константинопольської Церкви надати автокефалію Церкві в Україні. ...»

Після багатьох місяців роздумів я прийшов до думки, що Вселенський Патріарх прийняв це рішення, тому що він признав життєстійкість автокефального руху в Україні».

Микола Денисенко, професор
богослов'я Університету Вальпараїсо
(Індіана, США), диякон